

Šéfka rodinnej zvonárskej dielne LETÍCIA VRÁNOVÁ-DYTRYCHOVÁ pri práci na hlinenej forme budúceho zvona

Ich zvony bijú nielen v Česku a na Slovensku, ale až v Amerike a v Austrálii

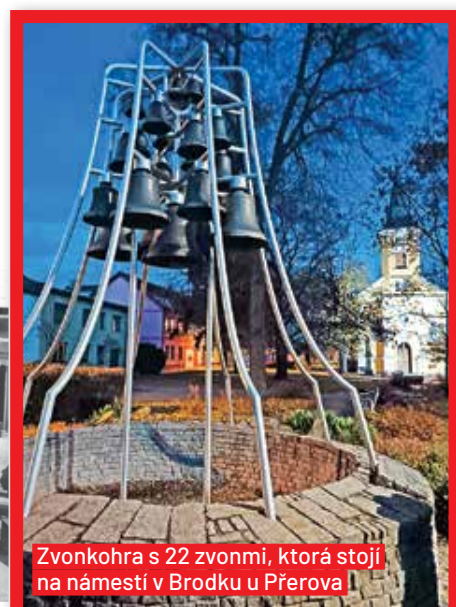
Sprevádzajú nás od narodenia do smrti

K Vianociam sa viaže hneď niekoľko symbolov a zvony sú ich neoddeliteľnou súčasťou. Aby krásne zneli nielen v kostoloch, ale aj v domácnostiach, o to sa už roky stará rodinné **ZVONÁRSTVO** Dytrychovcov na Olomoucku.

Zvon je posol správ, hudobný nástroj i umelecké dielo,“ hovorí Letícia Vránová-Dytrychová, ktorá vedie jednu z najstarších a najväčších zvonárskych dielní nielen v Českej republike. Ich zvony znejú doslova po celom svete. Neveľkú obec Brodek u Přerova, kde firma sídli, olomoucký región i celú Českú republiku reprezentovali ich výrobky na prestížnych výstavných akciách od Pra-

Starí rodička LETÍCIE – zakladatelia dielne JOSEF a LAETITIA DYTRYCHOVCI

Zvonkohra s 22 zvonmi, ktorá stojí na námestí v Brodke u Přerova

hy až po japonské Aiči, dejisko Svetovej výstavy EXPO 2005.

Zvon ako stávka

Keďže Letícia vyrastala v rodine zvonárov, o inej profesii, ako je zvonárstvo, ani nerozmýšľala. Dedko Josef Dytrych spočítal, ako odlieval len drobné veci, ako napríklad kovanie do dverí. Prvý zvon vyrobil v roku 1950 a išlo vlastne o akúsi stávku. „Prekážal mu totiž zvuk zvona v našom kostole, ktorému puklo srdce. A tak sa stavil o masť, vrece múky a ďalšie naturálie, že odleje nový zvon. No a ten dodnes visí v kostolnej veži v Brodsku u Přerova,“ vysvetľuje Letícia. Po úspechu sa rozhodol, že pri tomto remesle zostane, a v tom istom roku založil zvonársku dielňu Josef a Laetitia Dytrychovi. V 50. rokoch tajne robili zákazky do kostolov, tajne vozili materiál na zvony, preto ich mali eštebáci v hľadáčku. Po 15 rokoch, na vrchole tvorivej práce, však zakladateľ zvonárstva Josef Dytrych zomiera vo veku 53 rokov.

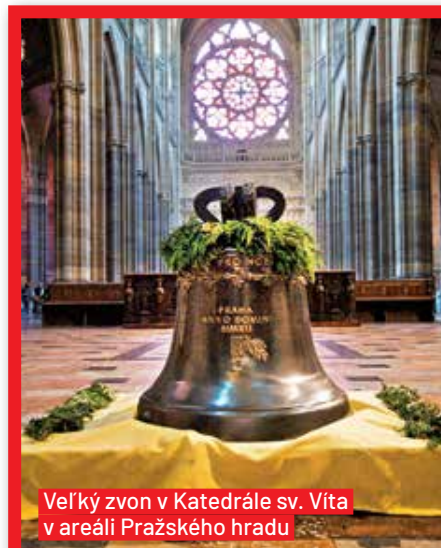

50-kilový zvon darovali pápežovi JÁNOVI PAVLOVI II., keď v roku 1990 navštívil Československo

Našťastie jeho manželka Laetitia, ktorá mala šľachtický pôvod, v diele manžela pokračovala odvážne ďalej. Pod jej vedením vyrobili stovky kostolných zvonov, ktoré chýbali vo vežiach po vojnových rekvizíciách.

Tajomstvo výroby

V 80. rokoch preberá rodovú štafetu dcéra Marie a po nej jej dcéra Letícia, súčasná majiteľka zvonárskej dielne Dytrychovcov. Letícia navštevovala hudobnú školu a je absolventkou umelecko-priemyselnej školy v Turnove, no keďže žiadna špeciálna zvonárska škola neexistuje, musela sa priučiť remeslu od svojich predkov. „Každý zvon je originál, ručná výroba,“ zdôrazňuje. „Aby sa však zrodil zvon požadovaného tónu, musím vypočítať zvonové rebro, čo je profil zvona. Na výrobu je nutné sklbiť hudobnú zložku, pretože zvon je hudobný nástroj, dôležitá je tiež

Veľký zvon v Katedrále sv. Víta v areáli Pražského hradu

Miniatúry zvonov z Katedrály sv. Martina v Bratislave

MS214893/01

soread
HOTELOVÁ SPOLOČNOSŤ

Vianoce bez starostí a Silvester plný radosti

v hoteloch SOREAD

- ★ Slávnostná štedrovečerná večera
- ★ Bohatý kultúrny program s vianočným koncertom
- ★ Polnočná svätá omša na Spiši
- ★ Štefánska zábava
- ★ Silvester s animáciami pre deti
- ★ Silvestrovská večera s prípitkom a pravá goralská kapustnica
- ★ Zábava a tanečný program s DJ a mnoho ďalšieho

VYSOKÉ TATRY ❖ NÍZKE TATRY ❖ SPIŠ

tel. +421 2 5542 2332, marketing@soread.sk, obchod@soread.sk, f/SOREAD.dovolenka.na.Slovensku, i/soread_dovolenka_na_svk

www.soread.sk

BA DIF DIPLOM

LETÍCIA o inej profesii ako zvonárstve neuvažovala. „Robím srdcom,“ hovorí

Do tajov zvonárstva zaučila aj syna ONDŘEJA

>> matematika kvôli výpočtu konštrukcie, modelovania, zlievarenstvo, metalurgia, výtvarná výchova. Skôr ako sa zvon odleje, čo je doslova emočný moment a hotový rituál, vyrobíme formu z ílovitej hliny, do ktorej pridávame pivo, ktoré vytvorí väčšiu pevnosť ako voda, a kravskú srst'. Na výtvarnej výzdobe zvona sa podieľajú výtvarní umelci. Zvonárskou značkou našej dielne je odtlačok vetvičky tuje severskej.“ Z dielne Dytrychovcov dosiaľ odišlo okolo 9-tisíc zvonov. Ročne ich vyrobia okolo 250 – 1 000 všetkých veľkostí, robia aj ich miniatúry a výrobu doplnili tiež o rozličné umelecké predmety. Zvony, ktoré v súčasnosti fungujú na elektropohon, nie len vyrábajú, ale aj osádzajú a tiež reštaurujú staré zvony.

Zvony sú svedkom doby i nositeľom odkazu budúcim pokoleniam

S dvoma dračími hlavami

Zvony Dytrychovcov visia v Katedrále sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Prahe, tiež v Olomouci – v Katedrále sv. Michala, v Brne. Avšak najväčší zvon, ktorý ich

Vyrábajú aj rozličné menšie zvončeky, ktoré si môžete zakúpiť u nich na vianočných trhoch

dielňa vyrobila, bol pre košickú Katedrálu sv. Alžbety s hmotnosťou 6 200 kg. Ich zvony na Slovensku znejú aj v Bardějove – v Katedrále sv. Egídia. Tento zvon je najväčší vyrobený na našom území po prvej svetovej vojne a má hmotnosť 4 300 kg. V Bratislave – v Katedrále sv. Martina v roku milénia 2000 nahradili tie, ktoré padli na výrobu zbraní za prvej svetovej vojny. „Historickú budovu sme doplnili siedmimi zvonmi, ktoré spoločne vážia 4 085 kg. Najväčší z nich nesie meno Mária Terézia a váži 2 200 kg. Táto zákazka mala pre nás zvláštny význam, lebo každý zvon symbolizuje zmierenie a daroval ho

jeden z bývalých štátov Rakúsko-Uhorska. Konkrétne ide o Rakúsko, Maďarsko, Poľsko, Česko a Ukrajinu.“ Odlievali aj nový zvon s hmotnosťou 2 600 kg pre biskupstvo na Nitriansky hrad do súboru Baziliky sv. Emeráma. Pre sťažný prístup ho museli priviezť pomocou helikoptéry. Zaujímavou zákazkou boli aj dva zvony pre Viedenskú filharmóniu, ktoré sú ako hudobné nástroje jej súčasťou. „Medzi najslávnejšie výrobky našej firmy však nesporne patrí 50-kilový zvon, ktorý darovala naša rodina Svätému Otcovi – pápežovi Jánovi Pavlovi II., keď v roku 1990 navštívil Československo. Trocha raritnou zákazkou boli dva zvony pre chrám vo Vietname s dvoma dračími hlavami. „Bola to výzva, ale podarila sa.“ Vyrábajú aj zvonkohry – tá v ich obci má 22 zvonov, rovnako ako aj tá v Košiciach. Výroba zvo-

nov je pre pani Letíciu srdcovou záležitosťou. Rozpráva o nich s veľkou vášňou a súčasne pokorou. „Zvony sú svedkom doby i nositeľom odkazu budúcim pokoleniam,“ zdôrazňuje. O rodinné zvonárstvo sa nemusí báť, lebo do jeho tajov už zasvätila aj syna Ondřeja, ktorý bude rovnocenným pokračovateľom. A práve on rozsekol v rodine tradíciu, keďže sa v nej predtým rodili samé ženy.

Z HISTÓRIE ZVONÁRSTVA

Kresťanská legenda hovorí, že keď v roku 406 n. l. išiel biskup Paulinus z talianskej Kampánie lesom, upútala ho kvetina v tvare zvončeka. A vtedy sa aj zrodila myšlienka zhotoviť zvony kovové. Tie potom ako roľnícky zdobili odev alebo sa stali súčasťou šperkov. K prvým zvonárom patrili mnísi. Jeden z nich, mních Theophilus, v roku 1160 opísal postup výroby zvonov a bol vyhlásený za vynálezcu metódy ich výroby. Do tohto obdobia spadá i začiatok českého zvonárstva. O veľkých zvonoch, slúžiacich cirkevným účelom, sú zmienky z konca 6. storočia. História zvonárstva siaha až do 15. storočia, keď dostáva zvon klasický hrúškovitý tvar.

Kardínal DOMINIK DUKA žehná zvony v pražskej katedrále